

Egy vagyok, és sokan vannak bennem

Beszélgetés Toót-Holló Tamással
a garabonciások könyvéről és szerelméről

Az idei könyvhétre jelenik meg Toót-Holló Tamás grandiózus kömisztérium-trilógiájának harmadik kötete, a *Gördül a kő*. Ezzel lezárul a szerző több éven átnyúló, nagy vállalkozása, amely azt célozta, hogy a mai korba is meghívja az ősi magyar folklórhagyományban megőrzött varázslatos tárgyat, a garabonciások könyvét. Az Ózdról elszármazott író és szerkesztő most arról is beszél: miért kellett új névvel jegyeznie munkásságának ezt az új szakaszát, s kitér arra is, miért érzi azt, hogy a tradicionalista szellem őrzése összeegyeztethető a modernitás stíluselemeivel.

– *Nálad már a legegyszerűbb kérdés is bonyolulttá válik. Ki vagy te? Honnan jössz?*

– Egy soha nem volt térből és időből jövők. Olyan tér és idő ugyanis nem létezik, amelyikben 1966-ban Ózdon megszületett volna egy csecsemő, akit Toót-Holló Tamásnak hívtak. Ennek ellenére a hivatalos adminisztráció a jog teljes arzenáljával a partnerem ennek a soha nem volt életútnak a kijelölésében. Ha már egyszer nevet változtattam, s a valaha volt születési nevemet, a Tóth Zsolt névalakot szép csendben, jó néhány torzítás (Tót H. Zsolt, Toót H. Zsolt) után elhagytam, akkor ez a módja annak, hogy ezt a változást el lehessen ismerni. Egy olyan állítást kell tehát igaznak tekinteni, ami nem fedi a valóságot: kell egy új születési anyakönyvi kivonat, amelyik egy soha nem volt születési eseményt rögzít. Az új név visszavetítése a múltba olyan, mint a tudományos-fantasztikus irodalomban az időparadoxon. Létrejön egy új időfolyam, amelyiknek más a vége, mint amit az eredeti pálya kijelölt volna számomra. Új név, új pálya. Az új név használatára azt szoktam mondani, hogy ezzel nem megtagadom, hanem meghaladom önmagam. Valahogy úgy,

mint amikor a szerzetesnek készülő jelölt beöltözik. Noviciátussá válik, leteszi a világi nevét, s választ magának egy új nevet.

– *Ha a szerzetesi névalakkal példálózol, az akár olyasmit is jelenthet, hogy ez nálad is valamilyen szakrális út része.*

– Feltéve, de meg nem engedve, hogy így van, akkor ez olyan út lenne, amelyik nem lenne szavakba foglalható. Annyi persze biztos, hogy 2007 óta, az új név viselése óta szinte kizárólagossá vált, hogy tiszta feketében járok. Ez is a Holló-névalak tiszteletére szolgál. A névváltoztatásom amúgy a garabonciások hagyományának kutatásával is egybevág. Amikor az új nevem mindenestül az enyém lett, akkor már javában írtam a *Garabonciás Könyvét*. Miközben az én „beöltözésem”, fekete ruhákba bújásom egy teljesen spontán folyamat. Nem kellett erőszakot tenni magamon, hogy így legyen. Itt kell megjegyezni akkor, hogy a garabonciás egyik lehetséges etimológiája a török ’kara’ (sötét) és a ’bonc’ (szerzetes) szó összetételére utal. És ezzel már megint a garabonciás hagyomány nál tartunk. De ha már a Selyemúton egész keletig értünk, akkor rögtön jegyezzük meg: a sötétség

számomra nem a nyugati világkép gonosz erőket rejtő sötétsége, hanem a Kelet sötétsége, amelyben a taoista kozmogónia szerint a jin a jang szerves kiegészítője.

– *A Garabonciás Könyve már a jelen. Ne ugorjunk ilyen nagyot az időben. Térjünk vissza még a múltadba, Ózdra. A Holló névalakot is onnan hozod?*

– Igen. Ez a név az anyai nagymamám ágáról talált rám. Ezért is volt viszonylag könnyű dolgom az általam megálmodott névalak felvételével. Így a hivatalokat nem kellett azzal fárasztanom, hogy a holló számomra mi mindent jelent például a pálosok világában – egyszerűen csatoltam a kérelmemhez az édesanyám személyi igazolványának fénymásolatát. A Holló-ágnak amúgy a keleti vérvonal öröksége miatt is hálás lehetek. Elég ránézni a nagymamám széles járomcsontjaira, s máris látni benne a fekete kunok, az úzok örökségét, amely az ózdiak egy részében jelenlévő markáns genetikai örökség. Szeretem magam azzal hitegetni, hogy a Selyemúton közlekedő gondolataim forrása egy-egy ilyen távolba vesző genetikai markerrel is magyarázható. Azzal, hogy a véremben van a sztyeppei nomád civilizációk öröksége.

Holló a hollónak – Holló Sándor és testvére, Margit, az anyai nagymamám

– Milyen más örökség birtokába juttatott téged Ózd?

– Ózd nekem mindig is három identitásmintát közvetített. A kelet-magyarországiság peremlétét, a bükki hegyvidék romanticizmusát és az iparváros rozsdamarta tájainak ipari kultúráját. Az enyészet dekadens varázsát. Miután a városból elkerültem, sokaknak felemlégettem a *Sztalkert*, Tarkovszkij filmjét. Hogy megértsék, én milyen tájakon játszadozva csepe-redtem fel.

– És ha a családi kör emlékével vagy a személyes ismeretségeiddel akarod megidézni az ózdi múltat?

– A családi körben előbb ki kellett törnöm az agyonföltett egyke szerepéből, aztán pedig – szintén a szellemi eszmélkedésem kezdetén – egyfajta ellenhatásként éppenséggel a lázadással kellett magam kifejeznem. Ezt a gimnáziumi éveim is elég szépen mutatják. A szerencsém az, hogy sikerült a lázadás energiáit a kreativitásban kiélni:

klubszínházat alakítottam, az 1983-ban még botrányosan modernnek számító Esterházy Péterből írtam stilsztikából OKTV-dolgozatot, aminek hála aztán felvételi nélkül mehettem bárhová az országban magyar szakra. A szellemi útkeresésem karakteres emléke az az ismeretségem is a városban, amelyik az *Arvisura* „három prófétájának” egyikéhez, Lakatos Zoltánhoz kötött. A felesége, Márta a gimnáziumi osztályfőnököm volt. Zoli meglátta bennem, a forrófejű kamaszban a teremtő erők működését. A vele való beszélgetéseinkben nem is

szerepelt kiemelten Paál Zoli bácsi és az *Arvisura*, de azért Zoliról lehetett tudni, hogy köze van ehhez a mítoszteremtő, legendás kohászemberhez. Az, hogy ő személyesen is avatottan benne él a sámánkultuszban, akkor vált számomra világossá, amikor egy delejes hatású éjszakai beszélgetésünk, vitánk egyszerre csak amolyan „táltosviadallá” alakult át. Akkor én persze nem tudtam, hogy mi történik velem, csak azt éreztem, hogy valami rendkívüli erő nyilvánul meg velem szemben, s én ezzel szemben egy rendkívüli erőt mozgósítok magamban. Ez azért elég fantasztikus élmény volt egy tizenhat éves kamaszknak.

– A szüleid még Ózdon élnek?

– Nem. Már elköltöztek, hogy közelebb legyenek az unokákhoz. Dunakeszin laknak.

– Az unokák azok az unokák, akikről egy esszéfűzért is írtál?

– Igen. Akkor a Kismama magazinnál dolgoztam. És ott volt

egy állandó rovatom azzal a címmel, hogy *Apasorban*. Ezt rendeztem aztán kötetbe.

– Mi van a lányaiddal azóta? Az a kötet 2003-ban jelent meg.

– Annak, aki a kötet fotóanyaga alapján próbálna rájuk ismerni, már nem lenne könnyű dolga. Ők már kész felnőttek. Sára negyedéves az orvosi egyetemen. Közben már most a TDK-dolgozatához végez kutatásokat. Kata jövőre érettségizik, s ő is pszichológusnak készül. De remekül gitározik, rajzol és énekel. Ez volt itt a reklám és az apai büszkeség helye.

– Benned mikor tört ki a kreativitás?

– Már gyerekkoromban is írtam. Nyolc-tíz éves koromtól talán. Indiánregényt, sci-fi kalandregényt. És nagyon eltökélten tudni véltem, hogy újságíró és író leszek. Még azt is meg tudom mondani, hogy honnan jött ez a hóbortom. Megvolt a családi könyvtárban Sugár András, a televíziós újságíró könyve. Az volt a címe, hogy a *Távolságot, mint üveggolyót...* Ez annyira rabul ejtett tizenegy éves koromban, hogy ezt az ambíciómatt innentől fogva kész tényként kezeltem. És valahogy az is evidens volt, hogy olyan újságíró leszek, aki könyveket is ír.

– Akkor valóra vált az, amire gyerekként vágytál...

– Ez igaz. De az is igaz, hogy ma már értem: ez a két dolog nem olyan evidens módon egy, ahogyan én azt gyerekként gondoltam. Sőt, igazából azt is megtanultam, hogy ez gyakorlatilag azt jelenti: legkevesebb két életet kell élned. De az is lehet, hogy hármat vagy négyet.

– Mit kellett ehhez megtanulnod?

– A tüzet. Eredendően ugyanis nagyon sok bennem a víz, az álmodozás. Ez a Halak jegy hatása

bennem. Az aszcendensem azonban a Nyilas: a magyarság asztrológiai karakterjegye. Ez már képes arra, hogy tüzet gyújtson bennem. Valahogy ezt a lángot kellett felszítanom, hogy a világban boldogulni tudjak. De ez tényleg tanulás volt. Pont a rendszerváltás idejében, 1990-ben diplomáztam az ELTE-n, s aztán egy-két év kutatói ösztöndíjjal folytatott munka után bekerülhettem tanársegédnek az egyetemre. A Kádár-korszakot jellemző értelmiségi túlélési stratégiák szempontjából látszólag minden tökéletesen alakult: a bölcsészegyetemi állás, a Karácsony Benőről írt monográfia s az ennek alapján gyorsan megszerzett tudományos fokozat maga volt a beteljesült álmom. Presztízs, szabadság, kulturális aura. De akkor már házas voltam, megszületett az első gyermekem. És közben kitört a vadkapitalizmus, jöttek a családfenntartás kényszerei. Váltani kellett, vagy legalábbis több lábon állni. Ez volt a legnehezebb: magamat eladni, érvényesülni. Nagyon nem belülről hoztam ezt a figurát, hanem szerepet játszottam. De szerencsére egyre jobban. Így kerültem a sajtó világába. Először az irodalmi lapokon át: Magyar Napló, Európai Utas, Napút. Aztán jött az első közéleti lap, a Vasárnapi Hírek, amit aztán a Vasárnapi Blikk követett, és még nagyon sok más sajtótermék. De innentől fogva már adva volt a legkevesebb két élet. Egy élet a kultúra közegében élve, és egy élet nagyvállalati környezetben, sajtóbirodalmak kulisszái között. A tűz és a víz.

– *Nemcsak szerkesztő voltál, hanem lapokat is alapítottál, szervezeteket is fejlesztettél. Erről szinte mindenki azt vélhetné, hogy egész embert kívánó feladat.*

– Volt néhány nagy sajtóvállalkozás, amelynek a részese lehettem. Az ilyen feladatok elvben tényleg eléggé lekötik az embert. De erre van egy híres alkimista szentencia, Basilus Valentinus találó kitétele, amit sokszor szoktam idézni a szövegeimben is: „*Unum ego sum, et multi in me.*” Mindig van valaki, s nem is csak egyvalaki bennem, aki kinéz az adott helyzetből, s valami mást akar csinálni. Olykor egyszerűen csak az élet művészetét megvalósítani, valamiféle felemelő mámort keresni. Teremteni. Ez a teremtő hév 2005 végén talált magának újra nagy erővel utat az életemben. Akkor kezdtem el dolgozni azon a szövegegyüttesen, a kőmisztérium-trilógiámon, amelyet ma már összefoglaló néven úgy is hívhatunk, hogy ez maga a *Garabonciás Könyve*. Ezen az újonnan megélt szenvedélyemen keresztül persze megint az életem ciklikuságát tudom felmutatni. Végére is regényíróként már korábban is debütáltam: az első regényem, a *Pályaháborgások* még 1995-ben jelent

meg. Vagyis a számomra fontos valamennyi területen ott van bennem a visszatérés. Visszatérés, de nem a kezdetekhez, hanem a személyes kezdetekkel elinduló érési folyamaton belül egy-egy újabb érettségi szinthez. A kárpát-medencei folklórkincsben elmélyedve ma ott tartok, hogy szinte minden karakteres életjelenséget le tudok írni a magyar varázsmesék segítségével. Nos, ezt az örök visszatérést a dolgaimban a három királyfi előtt álló azonos próbatételekkel tudom megérteni – amely próbatételeket sikerrel mindig csak a legkisebb királyfi képes kiállni. Mert van a világgal szemben nyilvánított erő, s van a világ iránt mutatott ösztönösen gyengéd figyelem. Ennek egyensúlyát megtalálni annyi, mint a legkisebb királyfi bölcsességének birtokába jutni. Ez amúgy az idő visszaforgatásának ősi varázslata – ugyanaz a metódus, mint amivel az ismert gyermekmondóka forgatja vissza az időt a varázslat bűvöletében. A „szita-szita-péntek” után a „szerelemcsütörtök”, majd a „dobszerda”

Feketén-fehéren – sötét tündérkirályként a Szentivánéji álmot játszó diáktársulatban

eljövételével. De ez a visszaérés nem az ifjonti korba butít vissza, hanem az aranykori teljességbe vezet el. Ahonnan nézve az idők még az aranykori ember tudásával teljesekek. Ha így nézzük, vagyis nem a személyes életkorba, hanem a Kali-juga felől a Satja-juga felé mintegy egyetemesen fiatalodunk vissza, akkor a legidősebből a legfiatalabbá válni igenis fejlődés. Az elsőszülött fiú zabolátlan gögje, megzabolázhatatlan ereje felől tartunk ilyenkor a kellő alázattal uralt őserő felé. A természettel és az emberekkel harmonizáló aranykori létezés felé. Ennek az új érettségnek, új alázatnak és új erőnek a megismerése követelte meg tőlem az új név magamra öltését. Ezért aztán minden, ami már a Toót-Holló Tamás névvel jegyezve született meg bennem, a jelenlegi legjobb formámat felmutató teljesítmény. És ez a felmutatás egyben egy ősi varázslat meghívása is a modern korba. És persze irodalom, ha varázsosan is.

– *Ezt miért tartod szükségesnek hangsúlyozni?*

– Azért, mert ezzel akarok elkerülni egy nyilvánvalóan létező csapdahelyzetet. Nem akarom valamiféle tanításnak beállítani azt, ami modern, a velejéig modern irodalom. Miközben persze tradicionalista hitvallás is.

– *Hogyan határoznád meg a dolgaid tradicionális ihletettségét?*

– Baranyi Tibor Imre írja *A magyarság szellemi küldetése* című tanulmányában, hogy a tradicionális egészét magába foglaló spirituális emlékezet intuitív jellegéhez a magyar szellemi elitnek felbecsülhetetlen segítséget nyújthat az ősi keleti eredet. Ő utal arra is, hogy a magyarság kárpát-medencei jelenléte során folyamato-

san Kelet és Nyugat ütközőpontja volt, de ehhez azt is hozzáteszi, hogy ahol az erők megütközhetnek, ott szintetizálódhatnak is, s ennek a szintézisnek a megalkotása a magyarság nagy lehetősége. Magam sem gondolom ezt másként. Én legfeljebb a magam eszközeivel annyit teszek hozzá ehhez a vízióhoz, hogy azt is felmutatom: a spirituális emlékezés gyakorlásának kiváltképp megfelelő terepe a modern irodalom.

– *Most már a kőmisztérium-trilógiáról és az ehhez csatlakozó liturgikus drámádról beszélsz, ugye?*

– Igen. Végére is ezt az egész vállalkozást a magyar folklórhagyomány egyik rejtve rejtőz elemére, a garabonciások varázskönyvére való spirituális emlékezés élteti. Adva van egy több formában is létező, fel-felbukkanó hiedelem arról, hogy a garabonciásoknak van egy könyvük, amelyikbe beleolvastva varázserőket szabadíthatnak a világra. Erről a könyvről már Ipolyi Arnold is írt a *Magyar mitológiájában*, de Komjáthy István is megemlékezik róla a *Mátyás-mondákban*. Ha a spirituális emlékezést hívjuk segítségül ahhoz, hogy ezt a könyvet megidézzük magunk közé a mai világba, akkor könnyen célt érhetünk. Ennek alapján lett a kőmisztérium-trilógia három kötet – az *Üsse kő*, a *Három a kő* és a *Gördül a kő* című regény – azzá, amivé lennie kellett: a Kelet és a Nyugat találkozásának varázslatát megjelenítő alkotássá, s közben fizikai megjelenésében is igéző hatású, lenyűgöző erejű tárgygyá. Ezt most azért merem mondani, mert ezért a dicséret nem engem illet, hanem a kiadót és a tipográfust.

– *Hogyan jött az ötlet, hogy a könyveid ilyen megdöbbentő műtárgyak formáját öltse magukra?*

– Volt a Napútban egy sorozatom, a *Prózaparond*. Ez aztán könyv alakjában is megjelent. Ebben a sorozatban írtam egy bámulatos kötetről, a *Jégkockák Isten whiskyjébe* című könyvről, amit a Nap, Szél és Csillagok Könyvműhely jegyzett. Erről a Szabó Zoltán fotográfus bajkái képeit összegyűjtő, s különböző szövegekkel társító kötetről szólva külön is fel-emlegettem a tipográfus, Németh Csaba Elek nevét. Ez az egyik szál. A másik szál az, hogy éveken keresztül rajta voltam azon a címlistán, amelyre e-mailben minden héten elküldte Szondi György barátom a bulgáriai természetfotóit. Ezek a képek annyira tetszetek, hogy egyre erősödött bennem az a meggyőződés, hogy ezekkel nekem még valami dolgom lesz. Amikor az *Üsse kő* elkészült, akkor úgy éreztem, hogy a fotók jól illenének a szövegeim animista természetvallásokat idéző passzusaihoz. Megkerestem azt a Németh Csaba Eleket, akinek addig csak a nevét láttam leírva. Csabát érdekelte a vállalkozás, olyannyira, hogy egy idő után a szövegeim egyik legértőbb és leglelkesebb olvasója lett. Ahhoz is különleges érzéke volt, hogy Gyuri képeiből kiválogassa azokat a felvételeket, amelyeken a kövek, fák, felhők, patakok környezetében fel-felbukkan egy-egy rejtőzködő csodalény sziluettje. Amikor benne összeállt a kőmisztérium-trilógia képi, tipográfiai varázslata, már csak Gyurit kellett megnyernünk ahhoz, hogy vállalkozzon arra, hogy a Napkút Kiadó ebben a formában is nyitott legyen ezekre a könyvekre. Gyurira szerencsére átragadt valahogy a könyv készítése közben érzett szent örületünk. Ha nincs Szondi György, akkor nem tudom, mi lett

Apasorban – Sárával és Katával a Balti-tenger partján

volna ennek a vállalkozásnak a sorsa. Mert ezt a könyvet csak így lehetett a megjelenésig elkísérni: egy baráti alkotóközösség időtlenül, aprólékosan gondos munkájával, szeretetével, lelkesedésével.

– *Hogyan találkozik a trilógiában a Kelet és a Nyugat?*

– Ahogy a sutba vágva a hamuban pihenő magyar táltosok tétlen várakozása találkozhat össze a Tao cselekvéstelen cselekvésével, a *wei wu wei* gyakorlásával. Magától értetődően. A kárpát-medencei magyarság folklórhagyományát őrző népmesék, népdalok és népbaladák rejtve rejtező tudása számomra nagyon könnyen rokonítható azzal a tudással, amelyet a Távol-Keleten például a taoizmus és a sintoizmus őriz. A sztyepei civilizációk által uralt Selyemúton közlekedő gondolatok aztán az iráni zoroasztriánus hitelveket vagy a manicheizmus emléknymait is szabad vándorlásra ösztönözték, s így a mi őseinkhez is eljuttatták. Ennek tökéletesen elemezhető maradványa a Szent László és a kun vitéz párviadalában, s a párviadal igazi értelmét a leginkább megőrző templomi freskókon egymással

mérgőző fény és sötétség. Népmeséink aranyhajú ikrekkel, aranyszörű paripákkal, aranyréttel és aranyregimenttel benépesített aranykori teljességét megidézve könnyen nyílnak meg a kapuk az aranykori idők teljességét idéző nagy ősmítoszok felé: bebonyolítva, hogy az inkább a görög–római mitológiát és a zsidó–keresztény biblikus hagyományt értő közegben is utat lehet azért találni a *Gilgames*, a *Kalevala*, a *Kodzsiki* vagy éppen a *Dede Korkut* könyve világa felé.

– *Az ősidők műveltségét a modern korba átmentő gondolatok nem csak a tradicionalisták sajátjai – te is merítesz a magyar irodalom más nagy szintetizálóinak munkásságából is.*

– Magyar viszonyok között Hamvas Béla és Várkonyi Nándor elméleti munkássága elevenítendő fel ilyenkor, de a szépirodalomban is egészen jó a magyar kontextus: az egyébként a *Bolond Istók* című művében egy garabonciásregényt is megalkotó Weöres Sándor ugyanúgy megemlíthető itt, mint a mikro- és a makrokozmosz között örök átjárást teremtő Juhász Ferenc. Az ő lüktetve áradó, a népdalok szürrealizmusát is a magáénak tudó világát valamelyest az én néha rímes prózába, makámába hajló szövegeim is megidéznek – persze a prózai szöveg adta kereteken belül.

– *A szövegeid zenei lüktetésére pedig a nagyon is tudatosan alkalmazott zenei asszociációkkal is rásegítesz...*

– Hogy kaput nyissak az ősidők törzsi rítusai, dobünnepei és a kortárs rockzenei szcena között. Ezzel is csak azt a meggyőződésemet

Sorra-rendre – Németh Csaba Elekkel Hottón

érzékeltetve, hogy a kortárs kultúrában a rockzene kínálja fel az ősi társadalmak hitéletét meghatározó, lélekutazó transzállapotok leginkább hiteles megvalósulását. De ezeknek a rockzenei utalásoknak van egy további, immár műfajelméleti hatása is. Ami nagyon is szándékolt hatás a részemről. Azzal együtt, hogy a regényeim narrációja a tudatáram-technikát használja, s azzal is, hogy a szövegekben nemcsak az ókor szent könyveit idézik meg a vendégszövegek, hanem a kortárs irodalom jelesei is sorra-rendre megjelennek az intertextuális játékok sorában. Ha az a célom, hogy a *Garabonciás Könyvét* valóban úgy hívjam meg magunkhoz, hogy a jelenlétét a mai kor vibrálóan izgalmas mutatóvá avassam, akkor úgy kell konzervatív szellemenben alkotnom, hogy közben minden ízében modern textúrát jelenítsek meg.

– *Így szellemi izgalmakat is kiálthatsz, de az értő kritika dolgát is megnehezíted. Annyiféle utalással dolgozol, hogy egyszerre ennyi közegben kevés recenzens mozoghat magabiztosan.*

– Ez valóban nehéz ügy. Aki jártas a tradicionalista filozófusok szellemi környezetében, nem feltétlenül van otthon a magyar folklórhagyományban. Aki benne él a hazai underground rockzene alternatív közegében, az nem biztos, hogy a magáénak érzi a *Gilgames* vagy a *Tao Te King* üzenetét. Akit elbűvöl a könyvsorozat bibliofil jellege, a könyvművészeti műtárgyakat alkotó kiadói mestermunka, az nem biztos, hogy tud mit kezdeni a lüktető, örvénylő narrációval, a makámába hajló szöveg gondolatrítmusos alakzataival. De ez mind együttvéve sem

ok szerintem arra, hogy a *Garabonciás Könyvének* hatása ne ennyire összetett legyen.

– *Hogyan tovább?*

– A *Kő Misztériuma* után következik a *Forrás Könyve*. Egy újabb regénytrilógia, amelynek az első kötete, a *Csobban a víz* már készen is van, csak éppen még illő illusztrálásra vár. Ez három királyregény lesz. Az első regényben Hunor és Magor, a másodikban Szent László és a kun vitéz, a harmadikban pedig Mátyás király és Kampó táltos alakpárjával dolgozom. Az első regényben megint csak valami olyasmit idézek meg a régmúltból, amit sok hagyomány megjelenít, de amelynek igazán mély megértéséhez sokat segíthet a spirituális emlékezet. Szinte valamennyi gesztánk megemlékezik arról, hogy a szarvasvadászat után Hunor és Magor Meotisz mocsaraiban (Mahmúd Terdzsüman gesztája, a *Tárik-i Ungürüs* szerint pedig Adzsem határán, a hegyekben) öt évig tétlenül várakozik. Ez az öt év magány mindig visszatér a gesztáink szövegében, de egyik sem ad magyarázatot arra, mi célt szolgálhatott ez az időszak a szakrális királyok avatási útján. Én erről a látszólag eseménytelenül telő öt évről írtam egy csaknem ezeroldalas regényt, amelyik a királyok avatási útjának misztériumát eleveníti fel.

– *Ez mikor jelenik meg?*

– A kézirat már készen van, de a kötet megalkotása még várat magára. Rajzról rajzra álmodunk meg hozzá az egyik festőbaráttal, Darvas Ivánnal egy soha-nem-volt, de mégis ismerős világot.

– *És még egy megjelenésed várat magára. A Napút két Weöres-emlékszámanak egyikében A tün-*

dér és a garabonciás szerelme címmel megjelent egy részlet egy nagyobb tanulmányodból, amelyhez egy lábjegyzet csatlakozott, azt ígérve, hogy ez a tanulmány a Garabonciások könyve és szerelme című kötetben lesz olvasható. Ez a kötet cím azért is érdekes, mert sokat beszéltél már a garabonciások könyvéről, de egy szót sem ejtettél még a garabonciások szerelméről, holott a *kőmisztérium-trilógia* három kötetét a legmarkánsabban a szerelmi szál tartja össze...

– Az a tanulmánykötet még nincs teljesen készen, viszont szerintem a megjelenését tekintve meg fogja előzni a királyregénytrilógia első darabját, amelynek illusztrálása sok időt vesz majd igénybe. De nem akarom megkerülni a kérdésedet. A trilógia szerelmi szála egy garabonciás és egy tündér kapcsolatáról szól. Erről azért sem beszélek túl sokat, mert ez a legszemélyesebb része ennek a spirituális emlékezésnek. A téma rendkívüli felforrósodásaiban és kísérteties zárlatának dermedt felismeréseiben persze nem véletlenül sűrűsödik össze annyi erő. Bármennyire is hihetetlen, de egy metafizikai kalandregényben is mód van arra, hogy az ember a legszemélyesebb valomásait is a műbe foglalja. Ilyen az, amikor az ember mindent végigcsinál. Tölgyfa egy hamvas tisztáson, komp a víz szalagján, vércse egy torony ablakában. Ezzel pedig már egy ciklikus visszatéréssel Karácsony Benőt idéztem. Annak erős hitével, hogy tényleg egy vagyok, de sokan vannak bennem.

Csontos János